

LJUDSKI TEDNIK

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Naročnina: za celo leto . . Din 50.— mesečno Din 5.—
za pol leta . . „ 25.— za inozemstvo „ 80.—

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Breg 12.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vracajo.
Oglasi se računajo po tarifu. — Poštno-čkovni račun št. 13.236.

K povratku St. Radiča.

V narodni skupščini se je končala v torek ponoči razprava o vladni deklaraciji. Pri glasovanju je dobila vlada z glasovi Radičevih poslancev večino.

Tekom razprave, ki so se je udeleževali skoro samo poslanci opozicije, se nihče izmed Radičevih poslancev ni oglasil k besedi. Radičevi poslanci so samo molčali in glasovali. Spričo medle vsebine vladne deklaracije, ki niti z besedo ne omenja, v čem obstoji sporazum vladnih strank z Radičem, in ki se niti najmanj ne dotika glavnih političnih vprašanj, tak nastop Radičevih poslancev ni mogel prinese jasnosti z ozirom na nadaljni razvoj položaja.

Res je, da je vladna deklaracija zbudila v skupščini ravno zato toliko kritike, ker je previdno pustila ob strani vsa važnejša vprašanja, ki zanimajo danes politično javnost. Edina svetla točka v vladni deklaraciji je obljuba, da hoče vlada ostati na parlamentarnih tleh, da hoče varovati red in zakone ter pobijati korupcijo. Deklaracija ne omenja stališča vlade glede na obstoječo gospodarsko krizo in še manj seveda stališča glede na socialne probleme, ki so ž njo v zvezi. V deklaraciji ni nobene besede o socialni zakonodaji. Obeta se samo invalidski zakon, tolažijo se uradniki, to je pa tudi vse. Medtem ko se vlada na eni strani skrbno izogiba gospodarskim in socialnim problemom, se izogiba na drugi strani tudi vprašanju revizije ustave, ki je bilo neposredni povod združenju sedanjih vladnih strank v skupen blok. Kakšen je sporazum med vladnimi strankami in Radičevo stranko v tem pogledu, nam deklaracijska debata ni razkrila. Zunanji minister dr. Marinkovič je sicer izjavil, da vlada ustave v svoji izjavi zato ni omenila, ker ustave ne misli izpreminjati. Ta izjava je sicer važna, vendar pa prinaša premalo jasnosti.

Več kakor vlada in razprava v narodni skupščini je povedal Stjepan Radič. „Slobodni dom“ je 9. t. m. v posebni izdaji objavil izjavo Stjepana Radiča zastopniku sovjetskega tiska v Moskvi. V tej izjavi pravi Stjepan Radič, da sta bila ustanovljena dva bloka sedanjih opozicijskih strank. Mali blok, v katerega je stopila srbska seljaška stranka, ter širši blok z Radičevo stranko. Ožji blok je določil sporazum, čegar glavne točke so svobodne volitve v narodno skupščino in dogovorno reševanje vseh spornih vprašanj med Slovenci, Hrvati in Srbi, po volitvah pa revizija ustave.

Radič ugotavlja, da se je mali blok izjavil za revizijo ustave v avtonomističnem zmislu, medtem ko je hrvatska seljaška stranka ostala federalistična in republikanska. Vendar pa je Radičeva stranka pristala na to, da podpira ožji blok pod pogojem, da ostanejo vse stranke, ki sestavljajo širši blok, na svojem političnem temelju. Radič pravi, da so te stranke zahtevale, naj se radičev-

ci odrečejo svojim republikanskim načelom, Radičeva stranka pa je odgovorila, da o tem ne more biti niti govora, s čemer so se morale ostale stranke zadovoljiti.

Nadalje pravi Radič, da je njegov prihod v Moskvo ojačil hrvatsko republikansko stranko in da so se pod vplivom sedanjih razmer tudi stranke malega bloka začele nagibati k republikanizmu. O vladi Ljube Davidoviča pravi Radič, da so njeni člani iskreni prijatelji sovjetske republike kljub temu, da so zelo slabo poučeni o pravih razmerah sovjetske zveze. Radič dostavlja, da bi drugače ta vlada sploh ne bila imenovana, ako ne bi bilo 18. julija objavljeno, da je hrvatska republikanska seljaška stranka stopila v seljaško internacijo. Glede zunanje politike izjavlja Radič, da bo nova vlada samo formalno nadaljevala zunanjo politiko prejšnje vlade, drugače pa bo imel Davidovič proste roke. Osnovni program nove vlade bo po Radičevem mišljenju priznanje sovjetske Rusije, brez tajnih pogodb, ter popolno odcepljenje Jugoslavije od velikih imperijalističnih držav, ki so naravno v prvi vrsti Francija, Anglija in Italija.

Glede nove dobe v razvoju naše države pravi Radič, da je sestava nove vlade ne samo začetek novega parlamentarnega režima, temveč tudi začetek novega sistema notranje uprave, sistema seljaške demokracije. Od te seljaške vlade, pravi Radič, je samo en korak k delavsko-kmečki vladi, t. j. k taki sovjetski vladi, kakršna obstoji v Rusiji. To je na Balkanu napovedal Ljennin že l. 1918, ko je govoril, da ni več daleč tisti čas, ko se bodo v Jugoslaviji razvile močne kmečke stranke, ki bodo znale v svoje roke dobiti najprej parlament, potem vlado in končno vso oblast tako, da tedaj ne bo potrebna nobena revolucija. Z ozirom na to, ker je hrvatska seljaška stranka dobila v svoje roke parlament, četudi v sporazumu z enim delom buržuaznih strank, je dobila vlado in ji samo še preostaja, da zahteva vso oblast, pa da se odreče revoluciji.

To je torej Radičeva izjava. Iz nje je prvič razvidno, da obstoji med njegovo stranko in sedanjo vlado sporazum, po katerem ima vlada pripraviti teren za volitve in šele po novih volitvah ima priti na površje vprašanje revizije ustave. Logično izvajano, se je torej vršil boj z bivšo Pašić-Pribičevićevo vlado za to, kdo bo vodil volitve. Kar se tiče ostalega programa Radičeve stranke, je seveda veliko vprašanje, ali se ostale stranke, ki podpirajo sedanjo vlado, z njim strinjajo in koliko časa se bodo mogle kot vladne stranke z njim strinjati.

V tem leži ključ položaja. Sedanja vlada brez pomoči Radičevih poslancev pade prvi hip. Popolnoma je odvisna od Radičeve dobrohotnosti in ako ne bo ustrezala njegovim željam, so ji ure štete. Gospodar položaja je torej zaenkrat Radič.

Radič se je vrnil v domovino in pričakovati je, da bomo v najkrajšem

času zvedeli, kako nadaljno taktiko bo določil svoji stranki napram se danji vladi. Radič še vedno izrečno navlaša svoje republikanstvo in no svojem povratku iz Rusije tudi pripadnost k sovjetski ureditvi države. Ljuba Davidovič načeluje srbski demokratski stranki, ki je zapostavila začasno svoje principe glede monarhije in državnega edinstva samo zato, da bi privabila Hrvate v Beograd. Vprašanje je, ali ne more priti trenutek, ko Davidovič ne bo mogel več popuščati od principijelnega stališča svoje stranke, ako bo vztrajal Radič

na poti, na katero je stopil? Takrat bo določil svoji stranki napram se danji vladi. Radič še vedno izrečno navlaša svoje republikanstvo in no svojem povratku iz Rusije tudi pripadnost k sovjetski ureditvi države. Ljuba Davidovič načeluje srbski demokratski stranki, ki je zapostavila začasno svoje principe glede monarhije in državnega edinstva samo zato, da bi privabila Hrvate v Beograd. Vprašanje je, ali ne more priti trenutek, ko Davidovič ne bo mogel več popuščati od principijelnega stališča svoje stranke, ako bo vztrajal Radič

Več pozitivnega dela.

Umevno je, da je vsa jugoslovanska javnost nestrpno pričakovala vladne deklaracije, ki naj bi otvorila pozitivno delo v parlamentu in v javnosti. Deklaracijska debata, ki se je razvila, ko je Ljuba Davidovič deklaracijo prečital, je pokazala, da se naši državniki in voditelji ljudstva niso še prav nič poboljšali, da rabimo ta nekoliko neparlamentaren izraz. V parlamentu pri najboljši volji nismo mogli videti predsednika vlade in zastopnikov naroda, pač pa predsednike in člane političnih strank, pristaše režima in pristaše opozicije.

Vladna deklaracija je bila dokaj medla in nam ni povedala mnogo več ko zbirka volilnih gesel. Seveda je bila z ozirom na Radiča primerno prikrojena.

Opozicija je vlado in deklaracijo ostro napadla. Značilno pa je, da se je besedni boj, ki se je nato razvil, vršil izključno v znamenju osebnosti. Očitki: avstrijakant, podrepnik, goljuf so bili kaj česti. Prišlo je celo do dejanskih spopadov. Tako je bila podana vladna deklaracija in tako se je vršil boj opozicije napram nji. Vse izgleda, da je to ljudstvo radi parlamenta in ne parlament radi ljudstva.

Kako bi pa moralo biti? Deklaracija molči kot grob o vseh socialnih

in gospodarskih vprašanjih, ki so gotovo važnejša od vprašanja, kako mišljenje je imel o tem in onem ta ali oni poslanec sedanje narodne skupščine. In vendar so minevali dnevi ob praznem prerekanju bagatelnih vprašanj. Nihče nam ni povedal, kdaj in kako se izvede invalidski zakon, kaj z državnimi nameščenici? Kaj imamo pričakovati od novega finančnega ministra, kaj bo s carinami? Kar se tiče zadnjih, se pač čuje o povišanjih in pa o globah. No, dinar je poskočil! Ali bodo padle cene?

Kakor rečeno, smo čuli le besede dvobojev med posameznimi strankarji, ki bi se bili lahko izvršili tudi kod drugod, ne pa v parlamentu in na račun davkoplačevalcev. Zato je prvi nastop nove vlade neresen in nam jedva nudi jamstvo, da bo kos težkim nalogam, ki jo čakajo.

Ni še prepozno! Vendar naj se vlada zavé, da nam s tretiranjem malenkostnih političnih in osebnih vprašanj ne bo nič pomagano, temveč da leži težišče realne ljudske politike v socialnih in gospodarskih vprašanjih. Dolžnost vlade je, posvetiti jim vso pažnjo, da se bodo reševala pošteno, točno in naglo v zadovoljnost ljudstva in procvit države!

Londonska konferenca.

Londonska konferenca je stopila v drugo stopnjo svojega dela. Po sporazumu, doseženem med zavezniki, je izpregovorila na konferenci tudi Nemčija. Pogajanja z Nemci ugodno napredujejo, dasi se ameriški bankirji drže zelo rezervirano in zahtevajo, da Nemčija popolnoma pristane na poročilo izvedencev. Njim je v glavnem za to, da Nemčija pokaže dobro voljo za plačevanje; pri tem plačilna zmožnost ne prihaja toliko v poštev. Seveda zahtevajo ameriški bankirji zadostnih jamstev, ako bi se Nemčija kasneje ne držala izvedeniškega poročila. To je Nemčiji resen opomin s strani Amerike.

Da se določi, v koliko se nemški predlogi skladajo s poročilom izvedencev, se je sestavil poseben pravniški odbor. Na vrsti je v prvem redu kočljivo in pereče vprašanje amnestije vseh onih, ki so bili v Poruhruju obsojeni. Nemški predlogi glede tega so umestni in jih bodo zavezniki skoro gotovo odobrili.

Ker so tudi ostale nemške zahteve zmerne, so se poleg oficijelnih pogajanj v Londonu pričeli tudi pomenki posameznih delegatov, ki se tičejo tudi vprašanj, katera ne spadajo v področje londonske konference. Herriot se razgovarja z nemškima delegatoma Stresemannom in Marksom o vojaški izpraznitvi Poruhruja, o vprašanju francoskih in belgijskih železničarjev v Poruhruju in celo o trgovinski pogodbi med Francijo in Nemčijo. Francoska javnost je glede nemških zahtev cepljena. Socialisti so za popoln sprejem nemških predlogov. Liberalci so neodločni.

Ko so stvari v toliko dozorele, je sklenil francoski ministrski predsednik Herriot odpotovati v Pariz, da se razgovori z maršalom Fochom glede evakuacije. Takoj po svojem prihodu se je Herriot zglasil pri predsedniku republike Donmergueju in mu obsežno poročal o londonski konferenci.

Reparacijska komisija in nemška delegacija pa sta sklenili odmor, ki je nastal radi Herriotovega odpotovanja iz Londona, porabiti, da se razgovorite glede morebitnega sporazuma in raznih pogodb. Ti razgovori bi se praviloma imeli vršiti šele po zaključku londonske konference. Da bi se pa ne izgubljal po nepotrebnem času, je prišla čisto prav ta pavza, ki je nastala po Herriotovem odhodu. Ako bodo imela pogajanja med reparacijsko komisijo in Nemci uspeh, se eventualni zaključki podpišejo šele po podpisu londonske konference.

Trgovinska pogodba med Rusijo in Anglijo.

Poleg vprašanja reparacij in z njim zvezane gospodarske sanacije, je pač najperečejše vprašanje sodobnega časa — ureditev medsebojne trgovine v Evropi, ki jo je vojna v njenem razvoju tako dolgo zadrževala. Države so uvidele, da samo politično slepomišenje in diplomatiziranje ne privede nikamor, pa naj nosi še tako lepa in doneča imena, kakor liga narodov itd. Preden ni gospodarskega bratstva, je vsako drugo prizadevanje združiti narode v delovno celoto — udarec v vodo. Pot do urejenega gospodarstva pa nam kaže solidna trgovina.

Govorili smo že, kako si prizadeva Italija, da zaključí ugodne trgovinske pogodbe s sosednjimi državami. Trenotno pa vzbuja pozornost vsega sveta trgovinska pogodba med Rusijo in Anglijo. Ogromna Rusija ima navzlic vsem svojim katastrofom še vedno toliko bogastva, da se obračajo nanje oči mogočne Anglije. Ob enem pomenja Rusija konsumenta, za katerega se bodo evropske države še tople. Ker pa ima Rusija še mnogo predvojnih dolgov, ki jih noče kratkoma priznati in plačati, je bilo treba stvar urediti na drug način. Angliji se je to posrečilo s sklepom trgovinske pogodbe z Rusijo. Ministrski predsednik Macdonald je, uvažujoč dane razmere, ujel pravi trenutek in s podpisom te pogodbe vsakakor izvršil zgodovinski čin.

Trgovinska pogodba med Rusijo in Anglijo pa se ne tiče le teh dveh držav samih, temveč bo odločilnega pomena za vso svetovno trgovino. Japonci že danes delajo kisle obraze, sovjetske ladje pa že plavajo proti Londonu in posečajo britanska pristanišča.

Temeljne točke pogodbe so: razdelitev interesnih sfer v Aziji, jamstva za predvojne dolge Angliji in priprave za novo posojilo Rusiji. V treh poglavjih je izčrpana vsa snov, ki jo vsebuje pogodba.

Prvo poglavje ugotavlja, da nova pogodba nadomešča trgovinski dogovor od 16. marca 1921. Dalje določa, katere predvojne pogodbe med Rusijo in Anglijo so razveljavljene, katere naj se izpremenijo in katere naj ostanejo v veljavi. Med razveljavljenimi pogodbami sta pogodba od 31. avgusta 1907, ki se tiče rusko-angleške interesne sfere v Perziji, Afganistanu in Tibetu ter dogovor od 12.

Zavezniki so pri vabilu k londonski konferenci nekatere „zavezniške“ kar prezrli, med njimi tudi Japonsko in Jugoslavijo. Obe državi sta se pri-tožili in sta končno le dobili vsaka po enega zastopnika na konferenci. Ta dva zastopnika pa imata le posvetovalno pravico. Gre pač za reparacije — in tu so zavezniki najraje sami! — Medtem je belgrajska vlada prejela iz Londona poročilo, da je bil podpisan protokol o reparacijski komisiji. Bomo sedaj videli, koliko reparacijskih dobrot odpade na Jugoslavijo.

marca 1895 glede razmejitve interesne sfere v Pamirju. Pogodbe, ki so ostale v veljavi so le tehnične narave in se tičejo brzojava, prometnih sredstev itd.

Drugo poglavje se bavi z vprašanjem ribolova v ruskih obalnih vodah.

Tretje poglavje nosi naslov „Odškodninske zahteve in posojila“ in je najbolj kočljive narave. Sklenjeno je, da sovjetska vlada prevzame jamstvo za predvojne dolge angleškim lastnikom in da je pripravljena odškodovati vse take osebe, ki so si pridobili zadolžne titre pred 6. marcem 1921, in sicer na podlagi dogovora z interesno sfero lastnikov zadolžnic. Dalje se določa, da se vse zahteve angleške vlade napram sovjetski vladi in sovjetske vlade napram angleški vladi uredi v pogodbi ki se ima skleniti kasneje. Rusija ima plačati okroglo vsoto Angležem, ki so od 1. avgusta 1914 dalje radi političnih dogodkov trpeli kako škodo. Ustanovi se posebno razsodišče, ki določi odškodninske zahteve in pavšalno vsoto. Drugo razsodišče določi odškodnino onim angleškim državljanom, ki so trpeli škodo radi nacionalizacije obrtnih podjetij. S poznejšo izvršilno pogodbo med rusko vlado in lastniki predvojnih dolgov se vsa navedena odškodninska plačila združijo v eno celoto. Poseben sporazum obstoji glede prostovoljnega odškodovanja v Rusiji prizadetih Angležev. Ko se izvedejo navedena odškodninska izplačila, bo **angleška vlada naprosila parlament, naj garantira Rusiji posojilo**. Končno določa tretje poglavje obojestransko izročitev zaplenjenih dokumentov in aktov.

Vsa pogodba izzveni v tonu, da ne ena ne druga država ne sme podpirati podjetij ali teženj, ki bi lahko škodovala interesom druge države. Praktično pomenja pogodba uvedbo sistema angleških državnih trgovinskih kreditov in trgovinskih odnošajih med Rusijo in Anglijo. Juridična stran pogodbe pa je, da se z državljanji druge države postopa prav tako kot z lastniki.

Pogodba je torej širokogrudna in bo imela nedogledne posledice v prid obema narodoma. Umljivo je, da ne bo brez ugodnega vpliva na brezposelnost v Angliji in gladovanje v Rusiji.

Grozna vremenska nesreča v polhograškem pogorju.

Letošnje leto po pravici imenujemo leto povodnji. Že od pomladi sem prihajajo iz vse države poročila o silnih poplavih, sedaj v Vojvodini, sedaj v Bosni, sedaj po Hrvaškem itd. Komaj so se nekoliko polegli duhovi, vznemirjeni po grozni nesreči krmeljskega premo-govnika na Dolenjskem, že je zadela pravtako kruta usoda Gorenjsko.

Po silno soparnem dnevu so se v petek nagromadili nad polhograškimi gorovjem temni, pogubonosni oblaki. Na večer se je stemnilo in nastala je silna nevihta. Takega bliskanja in grmenja ne pomnijo najstarejši ljudje. Okrog devetih so se odprle zatvornice neba in jelo je liti, da ni bilo mogoče ločiti neba od zemlje. Nihče ne bi mislil, da bo vodni element gospodaril tako neusmiljeno. Kmalu pa so ljudje spoznali grozno resnico, a pomoč je bila izključena. Divje vodovje je uničevalo vse, kar je doseglo.

Nepopisen je prizor, ko so med šviganjem strel in grmenjem drvele v dolino mase skalovja in drevja.

Voda, ki se je zbirala na vrhuncih pogorja, je pronikala bolj in bolj v dolino in povsod vršila svoje uničujoče delo. Končno pa se je zbrala v tri glavne struje, ki so nosile v doline neizbežno pogubo: v potoke Hrastnico, Ločnico in Gradašico.

Hrastnica je potok, ki teče po puštalski dolini od Sv. Ožbolta proti Šk. Loki. Hrastnica si je izbrala svoje prve žrtve na Fojkah. Tam se nahaja star mlin, v katerem je stanoval dninar Jaka Jankovič s svojo družino, obstoječo iz žene in petih otrok. Nekoliko nižje se nahaja Kržišnikova žaga. Hudournik je zasačil nesrečno Jankovičevo rodbino in sponjo. Voda je vdrla v mlin in v trenutku popolnoma porušila. Valovi so odnesli s seboj štiri njegove otroke, dočim so se Jankovič in njegova žena, ter starejša hčer-

ka rešili v hrib. Otroke še sedaj pogrešajo in so najbrže našli smrt v valovih. Popolnoma razbita je tudi žaga Lovra Kržišnika, s katere je odneslo ves les. O hlevu in šupi ni nobenega sledu. Četrť ure navzdol je imel svojo žago kmet Jakob Fojkar. Fojkar se je sredi nevihte vračal s svojim hlapcem z vozom domov. Ko je prišel ravno do svoje žage, so objeli voz mogočni valovi, ki so butali z vso silo navzdol in potegnili s seboj Fojkarja, hlapca in konja. Ogromna masa polomljenega drevja hlobov in desk se je zagozdila nato pred hišico tesarja Pavla Kristana v Puštalu. Gospodarja ob usodnem trenutku ni bilo doma, njegova žena in mladoletni hčerki Francka in Tončka so mirno počivale. Nenadoma opazi žena Antonija pri oknu hiše vodo. Vsa preplašena skoči pokonci in hiti v sami srajci proti veži, kjer pa je že stala voda. Kmalu nato so valovi razbili tudi vrata in spodkopali hišo, ki se je naglo sesedla in porušila. V kamrici ležela otroka Francka in Tončka je voda kratkoma splavila iz postelje in ju odnesla s seboj, ne da bi jima mogel kdo pomagati. Malo nižje je grapa, v kateri so bila poprej polja in travniki, posuta sedaj s pol metra debelo plastjo blata in mivke, skozi katero si je delal hudournik vedno nova pota. Pogled na ta del je strašen. Daleč naokrog ni videl drugega kakor hlobo, drevje, vozove, razbito pohištvo itd. Tu leži tudi Fojkarjev konj. Kristanova žena se je le z največjo težavo rešila k sosedu.

Neizmerna nesreča je doletela lesnega industrijalca g. Franceta Hribernika, p. d. Dobrave v Puštalu. Imel je ob potoku dve žagi venecijanki in cirkularko. Ob priliki nesreče so bili doma vsi, razen gospodarja. Njegov brat Jernej in France sta nenadoma opazila, da so se žage zaprle. Hitela sta odpirati, da bi spravila vodo naprej, a bilo je že prepozno. Voda je že vdrla na žago in odnesla s seboj težke hlobo. Žage so se pričele polagoma vzdigovati in voda je prispela do strehe. Med groznim truščem in pokanjem tramov so se končno žage pogreznile v potok. Hribernikov brat in sin sta si še pravočasno rešila življenje. O žagah sploh ni nobenega sledu več. Videti je le polomljeno turbino v vodi, dočim so valovi odnesli s seboj celo električni motor. Skoro popolnoma porušena je tudi stara Hribernikova hiša, ki stoji poleg žage. Voda je stala v njej poldrugi meter visoko, odnesla iz kuhinje vso opravo, iz kleti poljske pridele, iz podstrešja žito in usnjeno skrinjo z usnjem. Živina je bila do vratu v vodi, vendar pa se je rešila. Med hlevom in novo hišo je bilo naloženih 300 smrekovih hlobov, 150 butar odpadkov, 20 m desk, 2 vagona krajnikov in še mnogo lesa. V par minutah ni bilo o vsem ne duha ne sluha. Valovi so razbili slamoreznico, vrtalnico, stiskalnico ter vago in odnesli vse s seboj. Hribernik ceni škodo najmanj na 5 milijonov kron. Izguba je tem obšutnejša, ker ni bil zavarovan proti vodi. V Puštalu je tudi odneslo polovico tamkajšnjega lesenega mostu. Enaka usoda je zadela leseni most čez Soro v Hosti. Tudi tega je polovico odneslo.

Popolnoma enaka slika kakor v hrastniški grapi je tudi v ločniški grapi nad Soro. Tudi tam je pričelo liti že okoli 9. Ob 11. pa se je utrgal nad Ločnico oblak in potok, ki teče v bližnji vasi, se je mahoma izpremenil v divji hudournik, valeč se proti Sori. Ob cesti, ki vodi ob potoku stoje kmečke hiše. Po pripovedovanju domačinov je bila najhujša situacija po 11. uri. Svetilo se je, da je kar vid jemalo, gobenem pa neprestano treskalo in piskalo. Potok Ločnica, ki ima običajno v strugi par centimetrov vode, je v eni uri narastel tako strašno, da je zalil vso grapo in dosegel globoko 3 m. Nekako ob koncu Ločnice se nahaja hiša posestnika in lesnega trgovca Matev-

ža Aliča, p. d. Šemiča, zraven pa hiša njegovega brata Janeza, ki se je pred dvema letoma ponesrečil ubil. Pri tej hiši se je priženil neki ruski begunec, ki je poročil Aličevo hčerko Katro. Matevž Alič ima tamkaj tudi žago. Beli potok, ki teče mimo njegove hiše in se izliva v Ločnico, je zalil hišo, Ločnica sama pa je podrta in razbila žago. Izpodkopala je tudi hišo, od katere je ostala samo ena stena z dimnikom. Vdova Janeza Aliča se je rešila na dimnik, kjer se je držala krčevito toliko časa, da so prinesli lestev in jo rešili. Njene otroke pa so valovi med tem že iztrgali iz hiše in odgnali po grapi navzdol. Od petih otrok pogrešajo štiri. Mrtva sta tudi Rusova žena in njen devet mesecev stari sinček. Šemičevega hlapca Miho je zajela nevihta na kozolecu. Ker se je streha kmalu razklala, je skočil hlapec v vodo, ki pa ga je takoj podrta na tla in je obležal mrtev. Popolnoma uničen je tudi Šemičev hlev, v katerem so bile štiri glave živine, dva konja in dve kravi. Vsi so poginili v valovih.

V soboto okoli petih zvečer so našli pod Okornovo žago na Sori 14 letnega sina pokojnega Janeza, ki je bil skoro popolnoma gol, Rusovo ženo in otroka so našli že popoldne v grapi. Po kasnejših poročilih so potegnili dosedaj iz valov Sore in Save štiri, vse do šest let stare otroke, Šemičevega hlapca, konje, krave, več prašičev in drugih domačih živali.

Reka Sora, v katero se zliva Ločnica, je narasla preko dva metra ter valila ves svoj ogromni plen proti državnemu mostu v Medvodah. Tudi ta most se ni mogel ustavljati mogočni vodni sili in je kmalu pričelo hreščanje, pokanje in lomljenje mostovnega ogrodja. Pred mostom so se nabrali celi kupi tramovja, hlobov, drevesnih debel in grmičevja, ki so skoro popolnoma zaprli vodo. Pritisk pa je bil tako močan, da se je kmalu ena mostovna koza popolnoma podrta, dve pa do polovice. Šele nato je mogla nakopičena masa naprej. Ker je bil most v veliki nevarnosti, da se sploh podere, je bil zato promet za težje vozove in avtomobile ustavljen in dovoljen prehod le potnikom in lahkim vozovom. Sicer v Medvodah samih neurje ni napravilo posebne škode. Opustošena so ponekod le polja in travniki.

Voznja na Gorenjsko se začasno vzdržuje po sosednjih občinskih cestah preko Gorican in Ladje oziroma Gorenjo vas. Reševalnih akcij v grozni temni noči ni bilo nikjer mogoče vršiti. Rešil se je pač, kdor se je mogel in kar je kdo mogel. Na gosteškemrodu v vasi Gosteče pri Sori je popoldne Sora vrgla na suho okoli 50 let starega moškega, ki ga je voda očividno prinesla s seboj iz hrastniške grape. Domneva se, da je to Fojkar Jakob. Skupno število pogrešanih v hrastniški in ločniški grapi znaša 12 do 15.

Silno neurje je divjalo tudi nad Polhovim gradcem. Po ostrem grmenju in bliskanju se je bržčas utrgal oblak in v kratkem so narasli vsi potoki, ki prihajajo s polhograškega pogorja, osobito Grmade. Voda je poplavlila celo dolino, skozi katero teče Gradašica do vasi Švica. Uničeni so vsi poljski prideški. Prizadete so sledeče vasi: Švica, Gobje, Hrastevica, Belica, Dol, Dolenja vas, Srednja vas, Pristava in Polhov gradec. Največ škode ima polhograjska občina. Medtem, ko so v Švici in Gabrju travniki, polja in njive samo poplavljenne, je v ostalih krajih svet ob Gradašici takorekoč opustošen. Gradašica je izruvala zemljo, drevesa, kamenje in manjše skale. Ponekod ni spoznati, kaj je rastle na njivi, ker je pokrito vse z visoko plastjo zemlje ali gramoza, drugod leži koruza po tleh, kakor bi jo bil pokosil. Hudourniki so podrli veliko število brzojavnih drogov ter jih z žicami vred odnesli po dolini. Brzojavni kraj je prekinjen. Cesta je na mnogih krajih razrušena. Ponekod se je vo-

da ujedla v cesto do sredine ter jo izpodkopala v višini enega metra. Večinoma pa je cesta, ki pelje v Polhov Gradec, pokrita z ilovico, zemljo ali gramozom. Vasi Pristava, Belea in Polhov Gradec so najbolj prizadete. Ena zidana hiša, ena žaga in več gospodarskih poslopij je popolnoma porušeni. Več glav živine je utonilo. V soboto zjutraj so našli v Polhovem gradu v blatu in gramozu neznanega utopljenca, ki ima mnogo ran od padcev in najbrž od kamenja. V soboto zjutraj je utonila v Polhovem gradu mlada deklica Ana Šiferer. Izpodrsnilo se ji je, ko je šla čez brv. Padla je v zelo narasli potok in utonila.

Od Polhovega gradca do Švice je voda uničila okoli 14 mostov in brvi. Najhujše je prizadet posestnik v Petačevem grabnu v bližini Črnega vrha pri Polhovem gradu. Voda mu je odnesla in razrušila hišo ter gospodarsko poslopje. Zelo poškodovana je tudi Božnerjeva hiša in domačija posestnika v Mačkovev grabnu, ki je okoli četrte ure oddaljena od Polhovega gradca. V Polhovem gradu je poškodovana elektrarna, uničen vodovod, voda je odnesla iz in struga je sedaj popolnoma izpremenjena. Tu je nanesel hudournik na polja in travnike večje skale. Ljudstvo je obupano. V pol ure je bila cela dolina poplavljen.

V vasi Švica je zadnja stran hiše posestnika Laznika podsulo kamenje in gramoz, ki je pridrvel s hudournikom. Teren v okolici te hi-

še je popolnoma izpremenjen. Ker je do višine 1 metra naneslo gramoz. Izpod gospodarskega poslopja je voda odnesla oljsko orodje in voz ter je vse to zasula z gramozom, tako da moli ven iz peska in kamenja samo ročica od voza. V Laznikovi hiši je stala voda 1 in pol metra visoko. Struga potoka je spremenjena tako, da teče sedaj voda skozi okno v kuhinjo in skozi srednja vrata ven na cesto. Po travnikih polnih blata in kamenja se vidijo razdrti kozolci, deli mostov, sodi, drva, poljedelski stroji in mrtva živina. Voda je odnesla ljudem več sto klafter drv. Škoda je ogromna in neprecenljiva.

Kakor so v petek ponoči vode bliskovito naraščale, tako naglo so v soboto padale. Hudourniki po hribih so izginili, le Hraščnica in Ločnica se še vedno divje podita proti dolini. Pričeli pa sta se že vračati v svoje stare, male struge. Tudi Sora in Sava sta večeraj močno padli, tako da je nevarnost odstranjena.

Škode sploh še niti približno ni mogoče oceniti, znaša pa nedvomno težke milijone. Pomoč je nujno potrebna.

Kralj Aleksander je dobil že v prvih jutranjih urah poročilo o strašnih katastrofi v Sorški dolini. Prišel je se je v soboto z avtomobilom na medvoški most in si potem ogledal okolico. Kralj se je prijazno razgovarjal z raznimi kmeti, jih izpraševal po posledicah katastrofe ter jih tolažil in bodril.

Kanonik dr. Ivan Svetina — zlatomašnik.

Prelepa gorenjska dolina pod Triglavom in Stolom nam je dala že mnogo odličnih mož, na katere je naš narod ponosen, med njimi vzor duhovnika in šolnika dr. Ivana Svetina, ki je dne 3. avgusta t. l. služil v farni cerkvi na Breznici zlato sv. mašo.

Dr. Ivan Svetina se je rodil 18. aprila 1851 v Žirovnici pod košatim Stolum. Šolal se je v Trzinu in Ljubljani. Novo mašo je pel dne 2. avgusta 1874. Ni dolgo kaplanoval, ampak se posvetil višjim študijam, ki jih je dovršil v Gradcu. Kot vojni kurat se je udeležil zasedbe Bosne.

Nato se je posvetil vzgoji in šolstvu. Dolgih 32 let je žrtvoval vse svoje duševne sile, da umstveno, duševno in moralno dvigne našo mladino in one, ki jo imajo halogo voditi — svečeništvo. Trud se mu je

poplačal z obilnimi uspehi. Mnogobrojni učenci in gojenci, kolikor jih ni preživel, se ga spominjajo z najhvaležnejšimi čustvi. Udeležoval se je tudi na književnem polju in spisal učno knjigo za verouk.

Leta 1924. je zanj jubilejno leto. Dne 21. jul. 1924 je dr. Svetina daroval v domači cerkvi v Žirovnici slovenski dan posvečenja, dne 3. avgusta pa, kakor omenjamo, zlato mašo.

Pri tej priliki je imel slavnostni govor mons. Tomo Zupan, ki mu je pred 50. leti govoril kot novomašniku. Govornik je v vznešenih besedah opisal zlatomašnikovo življenje in delovanje. Slavnost je potekla nadvse ginljivo in pristrčno.

Ker so njegove duševne in telesne moči še čile, mu želimo še mnogo sreče in zadoščenje na zemlji!

Politični pregled.

Deklaracijska debata.

Debata o vladni deklaraciji se je pričela pretekli četrtek in se je končala šele v torek. Večinoma so se udeleževali govorniki opozicije. V glavnem so opozicionalci naglašali, da vladna deklaracija ne pove dovolj jasno, kakšno stališče zavzema vlada glede revizije ustave. Istotako so opozicionalni govorniki očitali vladi, da je popolnoma odvisna od milosti Radiča.

Govor zunanjega ministra.

Na očitke opozicije, da vlada ni omenila v svoji izjavi ustave, je zunanji minister dr. Marinkovič izjavil, da bi vlada imela razlog omenjati ustavo, ako bi nameravala postaviti predlog za njeno izpremembo. Kakor je torej razvidno iz vsega, zlasti iz izjav vladnih pristašev, sedanja vlada tega ne namerava.

Podpore poplavljenecem.

Tekom zasedanja narodne skupščine je minister za kmetijstvo dr. Kulovec odgovoril na vprašanje zemljoradnika posl. Laziča glede nujne pomoči poplavljenecem v Sloveniji, da je takoj po prvih vesteh o nesreči v Sloveniji naročil organom ljubljanske oblasti, da zberejo vse podatke. Ministrski svet je na svoji nedeljski seji dovolil kot prvo pomoč pol milijona dinarjev.

Glasovanje o deklaraciji.

Razprava o vladni deklaraciji se je zaključila v torek pozno ponoči. Eden zadnjih govornikov, bivši mi-

nister Simonovič je kritiziral vladno deklaracijo, ker ne pvoe, v čem obstoja sporazum vladnih skupin. Zdi se mu, da gre za revizijo ustave, toda da vlada ne more izvesti, ker ne razpolaga s tripetinsko večino. Pozdravlja pa vsako akcijo, da se zatire korupcija. Skupščina je izrekla vladi zaupnico. Za vlado je glasovalo 169 poslancev, proti pa 114.

Povratak Radiča.

Začetkom tedna se je vrnil Stjepan Radič iz inozemstva preko Maribora v Zagreb. Umljivo je, da je njegova vrnitev zbudila med vsemi političnimi krogi mnogo pozornosti. Radič je izjavil, da je zadovoljen z nastopom svojih poslancev v Belgradu in da je od njih zahteval, naj glasujejo za vladino deklaracijo, ker išče sedanja vlada potov za sporazum na parlamentarnih principih in ker je proti korupciji. Glavna stvar je, da je Pašić odšel, toda paziti je treba, da se ne povrne. Včeraj se je vršila v Zagrebu seja HRSS, na kateri je Radič poročal o svojem bivanju v tujini. Njegovo poročilo je bilo sestavljeno iz treh delov. V prvem delu poroča o izvršitvi naročila HRSS, da vsestransko pouči zunanji svet o hrvatskem vprašanju. Drugi del se nanaša na razmere v sovjetski Rusiji in razpravlja o pristopu HRSS k internacionalni. V tretjem delu določa dan, katerega se bo vršilo javno zborovanje, na katerem se bo razpravljalo o odnošajih do vlade ter bo Radič poročal o angleško-ruskem sporazumu.

Politične vesti.

+ **Podpora za poplavljenec.** „Slovenec“ in „Domoljub“ poročata, da je ministrski svet določil kot prvo pomoč prizadetemu prebivalstvu pri zadnji vremenski nesreči na Gorenjskem dva milijona dinarjev. V resnici pa je določeno samo pol milijona dinarjev, kar je tudi minister za kmetijstvo dr. Kulovec sam povedal v seji narodne skupščine. Pol milijona dinarjev je sicer dva milijona kron, vrednost pa je ena in ista. Pametno bi že bilo in tudi potrebno, da bi se nakazalo dva milijona dinarjev, kar bi kljub temu bila še vseeno zelo malenkostna vsota spričo ogromne katastrofe, toda po zaslugi dr. Kulovca je za sedaj nakazano samo pol milijona dinarjev. Menda so tudi pri „Slovencu“ in „Domoljubu“ spoznali, da je ta podpora zelo majhna, pa so sami naredili iz 2 milijonov kron dva milijona dinarjev. To so dobri računarji in taki ženjalni finančniki bi bili vsaki vladi dobrodošli, ne samo sedanjim. Škoda je le, da ne morejo tudi toliko izplačati, kolikor naračunajo.

+ **Lažejo!** „Domoljub“ piše: Vlada je odločena, kakor hitro bo mogoče, reševati težko vprašanje avtonomij. Tako trdi „Domoljub“, dasi je nasprotno res, da vlada v svoji deklaraciji avtonomij niti ne omenja, ker nočejo o njih mnogo slišati niti srbski demokrati pod vodstvom Davidoviča, ki so za edinstveno mo-

narhistično državo, niti radičevci, ki so republikanski federalisti. Vlada govori v svoji deklaraciji samo o vpeljavi samouprave, kolikor je to možno v okviru sedanje ustave. „Domoljub“ nalašč zavija, ker je res nekoliko čudno, da vlada v svoji izjavi niti ne omenja avtonomističnih teženj Jugoslovanskega kluba, ki ima v njej štiri ministre in ki je vedno zatrjeval, da hoče priboriti Sloveniji avtonomijo. „Domoljub“ hoče prikriti s svojim zavijanjem golo dejstvo, da je šlo voditeljem SLS pred vsem zato, da se dokopljejo do vlade v Belgradu in četudi morajo pri tem zatajiti svoja gesla, ki so jih javno proglasili.

+ **Nemščina službeni jezik ministra dr. Kulovca.** V Novem Vrbasu so preteklo nedeljo otvorili gospodarsko razstavo. Otvoritev je izvršil minister za kmetijstvo dr. Kulovec, kakor poročajo listi, najprej v slovenskem jeziku, nato pa v nemškem. Razstave se je udeležilo namreč tudi nekaj švabov in ker Nemci podpirajo v parlamentu sedanjo vlado, je smatral za potrebno, da jih pozdravi v nemškem jeziku. V naši državi je priznan kot državni in uradni jezik srbski, hrvatski in slovenski jezik, samo minister dr. Kulovec, ki je prisegel na ustavo, smatra za potrebno, da pri oficijelnih nastopih govori tudi nemško.

Od Kokre.

(Dopis.)

Zadnjo nedeljo pred polnočjo (10. t. m.) je zavlada v zgornjih vaseh občine Šenčur in Predvor silna panika in strašno razburjenje. V odmoru komaj dveh ur se je zasvital ogenj kar na treh krajih: Na Bregu, občina Predvor, v Predvoru samem in na Visokem. Povsod so goreli kozolci, napolnjeni z žitom: pšenico in ržjo.

Janez Likozar, po domače Kobaljan, je tat, iz navade krađe kakor sraka, posebno po noči. Pred 14 dnevi je ukradel po noči sosedu tele, da bi ga prodal mesarju. K sreči je bilo tele močnejše in mu je ušlo; našli so ga na nekem vrtu preplašenega. Bolehen mora biti na umu, na kleptomaniji. Sploh nima jasne pameti. Ker kolovrati vse noči naokoli in krađe.

Kar pa je napravil v opisani noči, pa presega že vse meje: on je namreč zažgal v svoji — menda dušni

zmedenosti — kozolce kar križem v okolici. Šel je isti večer čez most v rojstno vas na Breg k svojemu bratu ter mu zapalil kozolec s pšenico. Daleč čez Kokro na Visoko sem se je svetilo, ko je ogenj uničeval s tolikim trdom pridelano pšenico in kozolec. Z Brega je odšel v Predvor, ter ondi pri Mavčiču izvršil isti požig.

Od tam pa je krenil na Visoko k Zg. Taboru ter zažgal zopet kozolec: zgorelo je sedem štantov; le nekaj so preplašeni sosedje s pridnostjo rešili. Hvala Bogu, da ni bilo vetra! Če bi bil vihar, bi bilo danes na stotine ljudi brez strehe in kruha.

Kobaljan postaja čim bolj nevaren življenju in imetju; zato ne preostaja druge pomoči, kakor da se mu oskrbi varno zavetje v umobolnici, da tam ostane interniran, drugače je v nevarnosti vsa okolica.

Domače vesti.

Gg. dopisnikom in naročnikom!

Uredništvo in upravništvo „Ljudskega Tednika“, ki se je doslej nahajalo v Ljubljani, Sodna ulica št. 5, se je preselilo v svoje nove prostore na Bregu št. 12, kamor naj blagovolijo vsi gg. dopisniki in naročniki odsej dalje pošiljati svoje dopise oziroma naročnino.

— Vse p. n. naročnike, ki še niso poravnali naročnine za „Ljudski Tednik“, naprošamo, naj to čimprej store in se v to svrhu poslužijo pošt-

nih položnic, ki so bile nedavno položene našemu listu. Kdor potrebuje poštne položnice, naj to sporoči upravi „Ljudskega Tednika“.

— † Mihael Moškerc. V noči na ponedeljek je po dolgotrajni bolezni umrl g. Mihael Moškerc, urednik „Slovenca“. Pokojnik je bil rojen v Ljubljani leta 1872. Leta 1904. je vstopil v uredništvo „Slovenca“, kjer je ostal do svoje smrti. Svoječasno je urejeval tudi glasilo krščanske socialne delavske organizacije, „Našo Moč“. Bil je izredno delaven in agilen mož. Krščanska socialna organizacija je dolga leta slonela na njegovih ramah. SLS se ima za marsikateri uspeh zahvaliti delu in trudu pokojnega Moškerc. Pokojnik je bil dobra duša, ki je

Posetite od 15.-25. avg.

IV. VZORČNI VELESEJM

V LJUBLJANI

NAJUGODNEJŠA PRILIKA

za nakup vsakovrstne najboljši in najcenejše robe tu- in inozemstva. Velesejmske legitimacije se prodajajo v denarnih zavodih vseh mest in dajejo pravo na 50% znižano vožnjo tudi na brzovlakih (razen S. O. E. in br. 3, 6.) — PRIRODNE KRASOTE SLOVENIJE. STANOVANJA PRESKRBLJENA. Dnevne vstopnice se dajo pri blagajnah za ceno Din. 10.—

skušal vsakomur, kolikor je bilo v njegovih močeh, pomagati. Znan je bil kot poštenjak, zato so ga čislali vsi, ki so ga poznali, tudi njegovi politični nasprotniki. Pri zadnjih občinskih volitvah je bil Moškerc izvoljen tudi v ljubljanski obč. svet. Pogreb se je vršil v torek popoldne. Bodi mu ohranjen blag spomin!

— **Zagrebski veliki župan vpokojen.** Zagrebski veliki župan dr. Ivo Zucco je bil pretekli teden vpokojen.

— **Občinske volitve v Ptuj** so razpisane na dan 28. septembra.

— **„Slovenčeve“ informacije.** „Slovenec“ prinaša zadnje čase tako zanesljive informacije iz našega domačega življenja, da zbujajo splošno veselost. V napetih političnih razmerah je seveda tudi neprostovoljni humor dobrodošel.

— **Odbor za pomoč po povodnji prizadetim.** Ker je zadela prebivalce v občini Polhov gradec velika nesreča, se je sestavil odbor za pomoč ponesrečencem. Dobra sreča prosimo, naj priskočijo prebivalcem na pomoč. Blagohotne darove sprejema županstvo Polhov gradec.

— **Cerkveni rop v Vidmu.** V župno cerkev v Vidmu se je splazil v noči na 8. tega meseca neznan tat, ki je vlomil v tabernakelj. Odnasel je monštranco in dva keliha v skupni vrednosti 25.000 dinarjev.

— **Regulacija Save od Tačna do Gameljnov.** Kakor javljajo iz Belgrada, je minister za kmetijstvo podpisal načrt za regulacijo Save od Tačna do Ga-

meljnov. Ureditev tega dela Save je tembolj potrebna, ker je po mnenju strokovnjakov sicer ogrožen ljubljanski vodovod. Z delom se bo v kratkem pričelo. V prvi vrsti je treba dvigniti savski nivo.

— **Nov poštni urad na Gorenjskem.** V Križah na Gorenjskem se odpre prihodnjo soboto nov poštni urad z javno telefonsko govornico in brzojavno postajo s telefonskim obratom.

— **Proga Murska Sobota-Ormož.** Dela na železniškem mostu preko Mure pri Veržeju in na novi progi Murska Sobota-Ormož-Ljutomer so končana, tako da je po mostu dovoljen promet. Proga bo gotova najbrže do konca oktobra in začetkom novembra izročena prometu.

— **Nova železniška proga.** Po odredbi ministrstva za promet so pričeli te dni z delom na novo trasirani progi Niš-Kočane-Prokuplje.

— **Razdelitev dobička državne razredne loterije.** Čisti dobiček razredne loterije, ki znaša 7 milijonov dinarjev, se razdeli po ministrskem sklepu takole: za kmetijstvo 300.000, veterinarstvo 180.000, živinorejo 300.000, za poljedelski pouk 200.000, za pomoč kmetijskim zadrugam 493.000, za pomoč obrti 740 tisoč, za zgradbe ministrstva poljoprivrede in voda 4.934.000 dinarjev.

— **Vojvodinske občine za invalide.** Občine v Vojvodini so pričele zadnji čas deliti zemljo svojim invalidom. Doslej je bilo razdeljeno okoli 3000 juter občinske zemlje za obdelovanje invalidom.

Gospodarstvo.

g IV. Ljubljanski velesejem se odpre dne 15. t. m. pod protektoratom Nj. Vel. Kralja Aleksandra in bo v resnici sijajna prireditev. O pomenu in koristi vzorčnega velesejma danes nihče več ne more dvomiti in vsak zaveden trgovec, obrtnik in industrijec mora smatrati velesejem za svojo šolo in v dnevi, ko se isti vrši, za svoj dom. Da bo letošnji velesejem združil večino naših podjetij in predstavljaj našo celo industrijo, obrt in trgovino, se vidi iz dejstva, da je sejmšče v obsegu 40.000 m² že skoro premajhno. Naši pridobitveni krogi razumevajo, da imajo razne razstave pretežno le poučni namen, da pa vzorčni sejm zasledujejo trgovsko stran, a dosežajo tudi namen razstav. Vseh razstavljalcev je dosedaj okrog 600, med temi 120 trgovcev in 147 inozemcev. Drugo je domača obrt in industrija. Inozemstvo kaže tole sliko: Avstrija 29, Nemčija 10, Amerika (U.S.A.) 6, Anglija 4, Čehoslovaška 24, Francija 37, Belgija 7, Švica 1 in Italija 19. Naše domače gospodarstvo bo pokazalo velikanski napredek od lanskega leta. Predmeti, ki smo jih še lani uvažali, bodo letos razstavljeni že kot izdelki naših domačih podjetij, ki ne bodo niti v ceni niti v kakovosti zaostajali za tujimi izdelki, tako v strojni, elektrotehnični, kemijski, usnjarski in mnogih drugih skupinah, katerih bo letos 21 in sicer: Strojna industrija; izdelki iz železa in jekla, puškarstvo in municija, ostali kovinski izdelki; poljedelski stroji in orodje; avtomobili, kolesa, pneumatika, vozovi; elektrotehnika in razsvetljava; kozmetika, farmacevtski in kirurški izdelki; papirna industrija, grafika, kartonaža, pisarniške potrebščine; pohištvo in stanovanjska oprema; ostala lesna industrija; usnje in konfekcija usnja; tekstilna industrija in konfekcija, kožuhovina, perilo, cerkveni ornamenti; klobuki, slamniki, košarstvo, veznine, čipke; lončena roba, majolika, fayence, steklo; galanterija, bijouterija, draguljstvo, fina mehanika, optika, gravirji; kemična industrija; industrija živil; poljedelstvo; stavbarstvo; godala; razno orodje. Novost letošnjega velesejma bo planinsko-lovska razstava in v posebnih Doeckerjevih zgradbah higienska razstava. Na nedeljo 24. t. m. se bo priredila konjska razstava. — Vsak bo prišel na velesejmu na svoj račun, zato ga naj tudi vsak poseti. Permanenčna legitimacija, ki daje pravico na polovično vožnjo z osebnimi in brzovlaki stane Din 50.— in se dobiva pri vseh denarnih zavodih, pri Ljubljanskem Tourist-Officu in pri uradu Ljubljanskega velesejma. Vstopnice za enkratni obisk po Din 10.— pa se bodo prodajale pri blagajnah ob vhodih na sejmšče. Velesejem se zaključi 25. t. m.

g Hranilne vloge v Sloveiji. Finančna delegacija v Ljubljani objavlja te dni v Uradnem listu izkaz o stanju hranilnih vlog (po knjižicah in v tekočih računih) pri regulativnih hranilnicah v Sloveniji za II. četrtletje 1924. Hranilne vloge v Sloveniji so znašale po stanju dne 1. aprila t. l. 247 mi-

lijonov 064.904 Din 17 p. Tekom četrtletja so znašale vloge na hranilne knjižice 32.498.473 Din 17 p in v tekočih računih 22.532.093 Din 16 p, skupaj 55 milijonov 030.566 Din 23 p, dvigi tekom četrtletja pa 38.986.546 Din 21 p. Stanje hranilnih vlog se je torej tekom četrtletja dvignilo za 16.044.020 Din 2 p in je doseglo koncem četrtletja znesek po 263.108.924 Din 29 p. Največje so v tekočih računih vloge pri Kranjski hranilnici in pri Mestni hranilnici v Ljubljani in sicer 3.782.992 Din 89 p, oziroma 17.996.680 Din 97 p. Na hranilne knjižice so znašale vloge pri Kranjski hranilnici 2.478.616 Din in pri Mestni hranilnici v Ljubljani 6.948.380 Din 72 p, pri Mestni hranilnici v Mariboru 3.559 tisoč 839 Din 92 p, pri Mestni hranilnici v Celju 3.618.788 Din. Znatne vsote so sprejele na hranilnih vlogah tudi druge hranilnice v Kranju, Radovljici, Kamniku, Novem mestu, Kočevju, na Vrhniki, v Slovenjgradcu in Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani. Najvišje dvige izkazujejo Kranjska hranilnica v Ljubljani (4.215.256 Din) in Mestna hranilnica v Ljubljani (20.766.396 dinarjev 50 p), kar je brez dvoma v zvezi z izplačili v tekočem računu. Stanje hranilnih vlog je nazadovalo le pri Mestni hranilnici v Ptuj in okrajni posojilnici v Rogatecu, pa še pri teh le za neznatne vsote, dočim je pri vseh drugih hranilnicah višje nego začetkom četrtletja.

g Carinjenje izvoznega blaga. Finančni minister je izdal naredbo, da morajo carinski uradniki za časa eksportne sezone izvrševati carinjenje tako pred pisarniškimi urami, kakor tudi na to, ne da bi zato prejeli dose-daj običajne dnevnice.

g Letina češpelj v naši državi bo po službenem poročilu znatno slabša, kakor je bila lani. Izvozna množina se ceni okroglo na 2000 vagonov.

g Žigovanje dukatov in tolarjev. Na zahtevo ministrstva trgovine in industrije je finančno ministrstvo razširilo na vso kraljevino odredbo o žigovanju velikih zlatih dukatov in srebrnih tolarjev, ki se ne smatrajo več za denar, marveč za nakit, ki mora biti žigosan.

g Za povzdigo poljedelstva v Srbiji. Poljedelsko ministrstvo je odobrilo kredit 550.000 dinarjev za razširjanje državnih nasadnikov v Kavadaru in Skoplju, kakor tudi za pospeševanje trtnih nasadnikov v celi Južni Srbiji.

KAR NE VEŠ, VPRAŠAJ

Univerzalni Informativni Biro
„ARGUS“
Knez Mihailova ul. 35. — Tel. 6-25
BEOGRAD
(Pasaž Akademije Nauka.)

Raznoterosti.

r **Drag pravopis.** Nekaj angleških in francoskih matematikov si je stavilo nalogo, da izračunajo, koliko črk, ki se ne izgovarjajo, se po nepotrebnem potroši v francoskem in angleškem jeziku. Po dolgem računanju so prišli do zaključka, da se v vseh francoskih listih vsako leto natiska najmanj 108 milijard črk, od katerih je najmanj 14 milijard nepotrebnih, ker se ne izgovarjajo. Za tisk teh nepotrebnih črk se potroši letno za okoli dva milijona frankov črnila in za okoli 26 milijonov frankov papirja. Na Angleškem se radi nepotrebnih črk potroši okoli 1 in pol milijona funtov šterlingov, okoli 4 milijone f. šterl. pa za papir.

r **Novo jeklo za ladje.** Na Angleškem so delali poskuse z novo vrsto jekla za ladje. To jeklo omogoča vsled svoje večje elastičnosti precej manjše dimenzije konstrukcijskih delov, ki s tem zmanjšajo teže ladij za 8 do 10 odstotkov ob istočasnem povečanju nosilnosti za 2 do 3 odst. Več parnikov Holtove družbe so že izdelali iz tega novega jekla. Zaenkrat so stroški gradbe večji kot iz navadnega jekla, upajo pa, da se bodo dali znižati, ko pride novi material splošno v uporabo.

r **Koliko ljudi živi po mestih in koliko po deželi?** Na svetu je danes 409 mest z več kakor 100.000 prebivalci, in v teh mestih stanuje po najnovejši statistiki 137 milijonov ljudi. V primeri s celokupnim prebivalstvom sveta živi 13 odst. vseh ljudi v mestih. Sicer ne vemo natančno, koliko ljudi je na svetu — v l. 1920. jih je bilo baje 1819 milijonov, toda omenjenih 13 odstotkov bo približno odgovarjalo resnici. Ti odstotki pa

niso v vseh delih sveta sorazmerno enako veliki. Od 132 milijonov Afrikancev živijo v mestih z nad 100.000 prebivalci komaj 3 milijoni, torej ena štiridesetinka; od 211 milijonov Amerikancev pa 37 milijonov. Največ velemest pa ima Evropa in sicer 202 s skupnim prebivalstvom 65 milijonov od 451 milijonov vsega prebivalstva. Najbolj so se razvila mesta v drugi polovici prejšnjega stoletja. Razvoj bi gotovo še bolj napredoval, da ni prišla svetovna vojna. Prebivalstvo Prage je naraslo od 225.000 leta 1910. na 676.000 leta 1920., Aten od 167.000 na 293 tisoč. Sicer pa je razvoj večine drugih evropskih mest tekom svetovne vojne zaostal. Pri 12 velemestih Nemčije lahko opazimo celo nazadovanje. Berlin in Dunaj, ki sta pred desetletjem štela še preko 2 milijona ljudi sta padla na 1.903.000 in 1.841.000. Skoraj neverjetno pa je nazadovanje prebivalstva na Ruskem. L. 1914. je štela Rusija 72 milijonov ljudi, po ljudskem štetju 1920 pa komaj 65 milijonov. Razmeroma najbolj so nazadovala ruska velika mesta. Tako je padlo število prebivalcev Moskve od 1.481.000 leta 1910. na 1.208.000 leta 1920. Prebivalstvo Petrograda pa od 1.907.000 leta 1910. celo na 706.000 leta 1920. V celoti prebiva v vseh 14 ruskih velikih mestih za milijon ljudi manj, kakor pred enim desetletjem. Po statističnih podatkih, ki jih je napravila sovjetska vlada za bruseljski kongres leta 1923., ni pripisovati tega nazadovanja samo izse-ljevanju, marveč tudi veliki umrljivosti. Leta 1920. je odpadlo na 10.000 prebivalcev Petrograda 406 rojstev in 545 smrtnih slučajev, v Moskvi pa je bilo 343 porodov in 409 smrtnih slučajev. Število smrtnih slučajev torej presega število rojstev, kar je za mesta, ki pogrešajo dotok z dežele, usodno.

Za gospodinje.

Glavnike čistimo tako-le: V vrečko denemo pet pesti otrobov in glavnike; vrečko zavežemo in tresemo. Drgnenje otrobov glavnike popolnoma očisti. Potem jih obrišemo z volneno cunjjo.

Kako pripraviti novo železno kuhinjsko posodo, da ne daje jedem slabega okusa. V taki posodi raztopimo košček slanin. Ko se ta popolnoma raztopi, postavimo posodo na hladno za 24 ur. Nato mast zopet raztopimo in drgnemo posodo z drobnim peskom, ki je pomešan med ono vročo mast. Drgne se s cunjjo, ki je pritrdjena na palčici.

Prebiranje sadja na drevju. Nekatero leto je sadno drevje tako polno, da ni mogoče, da bi se vsa množina sadja do dobra razvila. Zato ne smemo pustiti vsega sadja na drevesu, da dozori, ker bi bilo tako sadje drobno in brez vrednosti. Tako sadje je treba prebrati, t. j. na drevesu pustimo najbolj razvito sadje, drugo pa potrgamo. To potrgano nezrelo sadje lahko uporabimo za jesih ali pa krmimo ž njimi prašiče. Moramo ga prej skuhati in potem shaditi. Ni pa dobro dajati prašičem sirovo sadje.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.

— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Nedvomni znaki

»Pravega :FRANCKOVEGA : kavnega pridačka« in sicer: ime »Franck« in »kavni mlinček« izražajo se posebno na novi, rjavo-modrobeli etiketi za zabožke. — »Pravi :FRANCK : z mlinčkom« je nenadkriljiv v aromi, okusu in izdatnosti. —

Priporoča se mizarstvo

ERMAN & ARHAR

St. Vid, nad Ljubljano 4.

za vsa stavbna in pohištvena dela. Stalna zaloga pohištva in tapetniških izdelkov. Cene nizke! Delo solidno!

Načrti in proračuni brezplačno.

PISALNE STROJE

najcenejše v specialni mehanični delavnici za popravilo pisalnih, računskih in drugih strojev

LUDOVIK BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, I.

Barvne trakove, karbon-papir-indigo, ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno v zalogi.